

Årsrapport
2018

Foto: Stein Johnsen/Contentvideo.no

NØKKELTALL

	2018	2017	2016	2015	2014
Nøkkeltall fra driftsregnskapet:					
Premieinntekter	139 006	118 529	122 149	118 166	127 905
Utbetalte pensjoner	67 750	64 318	60 501	59 607	55 240
Forsikringstekniske avsetninger	76 033	89 248	84 243	72 743	73 653
Driftskostnader	8 308	7 777	7 274	6 504	7 522
Årsresultat	16 817	998	11 294	10 264	10 719
Renteresultat	29 872	64 021	40 076	3 104	35 560
Risikoresultat	18 943	-12 855	765	59 012	25 147
Disponert til/fra tilleggsavsetninger	5 105	20 000	0	3 104	991
Disponert til/fra RUF	35	-11 250	0	4 000	8 000
Nøkkeltall fra balansen:					
Egenkapital	171 727	154 125	141 877	130 584	124 320
Premiereserve	1 697 871	1 621 837	1 532 589	1 448 346	1 368 708
Tilleggsavsetninger	40 000	34 895	14 895	14 895	11 791
Kursreguleringsfond	277 754	325 082	269 967	232 592	186 456
Premiefond	84 518	44 098	40 972	5 059	20 706
Risikoutjevningfond	785	750	12 000	12 000	8 000
Forvaltningskapital	2 279 326	2 186 246	2 016 892	1 846 183	1 723 051
Forholdstall:					
Driftskostnader i % av forvaltningskapital	0,36 %	0,36 %	0,36 %	0,35 %	0,44 %
Avkastning:					
Bokført avkastning	4,61 %	6,15 %	4,76 %	2,79 %	5,81 %
Verdijustert avkastning	1,61 %	8,21 %	6,27 %	5,39 %	7,78 %
Solvensmarginalkapital	191 404	171 948	155 325	144 032	137 720
Solvensmarginalkapital i %	274 %	261 %	255 %	254 %	263 %
Bufferkapitalutnyttelse:					
Stresstest I	82 %	92 %	96 %	102 %	215 %
Stresstest II	53 %	47 %	50 %	57 %	58 %
Pensjonister:					
Alderspensjon	1 070	960	891	872	778
Ektefellepensjon	144	146	146	142	135
Barnepensjon	3	6	6	7	8
Uførepensjon	370	368	356	341	364
Sum pensjonister	1 587	1 480	1 399	1 362	1 285
Medlemmer:					
Aktive medlemmer	2 067	2 190	2 130	2 093	2 092
Oppsatte medlemmer	3 254	2 815	2 642	2 451	2 267
Aktive/oppsatte i alt	5 321	5 005	4 772	4 544	4 359

Innhold

Nøkkeltall	2
Virksomheten	4
Styret	4
Administrasjon	5
Kapitalforvaltning	5
Utlån	8
Finansiell risikostyring og soliditet	8
Utlån	9
Medlemsbestand	10
Premieinntekter	10
Forsikringsteknisk oppgjør	11
Internkontroll	11
Framtidsutsikter	12

Årsberetning	13
Resultatregnskap	14
Balanseregnskap	15
Noter	16
Aktuarberetning	32
Revisjonsberetning	33

ÅRSBERETNING 2018

Halden kommunale pensjonskasse (HKP) ble opprettet i 1920 av Halden kommune. Pensjonskassen driver sin virksomhet i lokaler i Kongens Brygge 3 i Halden (Tollboden).

Pensjonskassen er en selvstendig juridisk enhet med egen regnskapsføring. Virksomheten er forankret i det samme lov- og forskriftsverk som gjelder for finans- og forsikringsbransjen for øvrig. Styret er pensjonskassens øverste organ. Pensjonskassens midler holdes atskilt fra kommunens midler, og pensjonskassens formue eller inntekt kan ikke disponeres av forsikringstakerne.

Pensjonskassens formål er å yte pensjoner til medlemmer og andre pensjonsberettigede i henhold til bestemmelsene i hovedtariffavtalen for kommunal sektor. Målsetningen er at medlemsforetakene og deres arbeidstakere og pensjonister skal oppleve Halden kommunale pensjonskasse som den beste leverandøren av offentlig tjenestepensjon. Dette oppnås gjennom god kapitalforvaltning, lokal tilstedeværelse, god medlemsservice og effektiv administrasjon. Pensjonsforpliktelsene skal finansieres på en slik måte at arbeidsgivers tilskudd til pensjonsordningen over tid blir lavest mulig.

Innledning

Halden kommunale pensjonskasse har lagt bak seg nok et aktivt år med svært gode resultater gitt de rammebetingelsene 2018 kunne tilby en forvalter av pensjonsmidler.

HKP har gjennom mange år bygget opp og gradvis styrket soliditeten i pensjonskassen. Soliditeten har vært viktig for at pensjonskassen har kunnet investere som den har gjort og for de resultatene den nå leverer. I 2018 steg markedrentene og kursene på globale obligasjoner falt, samtidig som aksjemarkedene over hele verden utviklet seg negativt. Med en solid buffer i ryggen kunne pensjonskassen sitte i gjennom markedsuren uten å realisere investeringer, og dermed være godt posisjonert for den oppgangen som ofte følger slik markedsure. I tillegg utviklet flere av investeringene i pensjonskassens portefølje seg på en slik måte at avkastningen for 2018 samlet sett framstår som meget konkurransedyktig.

Halden kommunale pensjonskasse prioriterer langsiktig verdiskaping og forutsigbarhet og det vises tydelig i resultatene for 2018.

Avkastningen på medlemsforetakenes midler ble 1,61 %, noe som isolert sett er lavt – men samtidig er et godt resultat, både sammenlignet med andre kommunale pensjonskasser og konkurrerende livselskap.

God avkastning i obligasjoner som holdes til forfall og eiendom bidro mest til overskuddet i 2018. Med så god avkastning er HKP i stand til å gi medlemsforetakene 24,8 millioner kroner til premiefond, samtidig som pensjonskassens soliditet økes ytterligere gjennom god vekst i egenkapitalen og overføring til tilleggsavsetninger på 5,1 millioner kroner. I tillegg tilføres premiefondet hele risikoresultatet på 18,9 millioner kroner. Premiefondet styrkes dermed med 43,7 millioner kroner totalt.

Halden kommune har ønsket å ikke tære på premiefondet i 2018, for å stå bedre rustet til å planmessig bruke premiefondet til på reduserer forsikringspremien over tid. Det har resultert i at premiefondet pr årsskiftet er på rekordstore 84,5 millioner kroner, eller nesten 60 % av det samlede forventede premiebehovet for 2019.

HKP ferdigstilte sommeren 2018 rehabiliteringen av det gamle rådhuset i Halden. Med det fikk kommunens politiske og administrative ledelse godt fysiske arbeidsmiljø med topp moderne teknologiske løsninger, samtidig som den ærverdige bygningen fra 1819 ble tatt vare på for framtiden.

Styret

Pensjonskassen ledes av et styre på fem medlemmer med personlige varamedlemmer. Tre medlemmer er oppnevnt av kommunestyret, hvorav en er uavhengig av pensjonsordningen, og to medlemmer er valgt blant pensjonskassens medlemmer (utpekt av arbeidstakerorganisasjonene i henhold til hovedavtalen i kommunal sektor).

Styrets sammensetning ved utgangen av 2018 var slik:

1. Otto Gøperød (leder)
2. Elin Cathrine Hagen (nestleder)
3. Paul Kristiansen
4. Sara Bruvoll
5. Espen Sørås

Personlige vararepresentanter for medlemmene er:

1. Toini Johannessen
2. Tove Eriksen
3. Stein Cato Røsnæs
4. Sverre Johan Stang
5. Anette Kvitnes Kjølerbakken

Styret i Halden kommunale pensjonskasse oppnevnes og velges for en periode tilsvarende en kommunestyreperiode. Det sittende styret ble oppnevnt/valgt høsten 2015 og sitter til høsten 2019. Sara Bruvold tiltro fra oktober 2017, da ett av de valgte medlemmene ønsket å fratre.

Styret har et selvstendig ansvar for å lede pensjonskassens virksomhet, og skal påse at pensjonskassens og medlemmenes interesser blir ivaretatt på en forsvarlig måte. I løpet av 2018 ble det avholdt 7 styremøter og behandlet 44 saker.

Følgende kommunale og tilknyttede virksomheter har sin tjenstepensjonsordning i HKP:

- Halden kommune
- Kirkelig Fellesråd i Halden
- Halden Frivilligsentral
- Halden kommunale pensjonskasse

Pensjonskassen står under tilsyn av, og har konsesjon fra Finanstilsynet.

Administrasjon

Administrasjonen besto i 2018 av tre årsverk:

- Adm.leder Eivind Borryn Hansen
- Rådgiver Tove Tafjord
- Rådgiver Per Erik Koren

Alle ansatte har pensjonsordning gjennom pensjonskassen.

Arbeidsmiljøet i pensjonskassen er godt og virksomheten forurenses det ytre miljø i ubetydelig grad.

Pensjonskassens revisor er statsautorisert revisor Jørn Løken fra BDO AS.

Pensjonskassens ansvarshavende aktuar er aktuar Pål Lillevold fra Aktuarfirmaet Lillevold & Partners AS.

Pensjonskassen har driftsavtaler med:

Pensjonskassen har driftsavtaler med:	
Grieg Investor AS	Investeringsrådgivning, rapportering og uavhengig kontroll av forvaltningen
Lindorff AS	Forvaltning og depot av utlån til medlemmer
Lege Terje Vigen	Rådgivende lege i saker om brutto uførepensjon
Gabler AS	Programvaren Kompas – fagsystem for behandling av medlemsdata og beregning av pensjonsytelser
Amstrat AS	Forvaltning av fast eiendom

Halden kommunale pensjonskasse er omfattet av avtale om overføring av pensjonsrettigheter mellom offentlige pensjonsordninger, Overføringsavtalen. Dette sikrer arbeidstakere med opptjening i flere offentlige pensjonsordninger pensjonsytelser som om de hadde all opptjening i en pensjonsordning.

HKP er også medlem i Pensjonskasseforeningen, en interesseorganisasjon for private og offentlige pensjonskasser. Foreningen er høringsinstans for endringsforslag innenfor finans og pensjon, og tilbyr kurs, samlinger og veiledning overfor sine medlemmer.

HKP er også eier av underliggende datterselskap gjennom det heleide datterselskapet HKP Eiendom Holding AS. Virksomheten i selskapet er knyttet til investering i og utleie av eiendom. Det er satt opp konsernregnskap for HKP og HKP Eiendom Holding AS, med et overskudd på 21,1 millioner kroner etter skattekostnader.

Kapitalforvaltning

Formålet med kapitalforvaltningen er å oppnå lavest mulig pensjonskostnad for medlemsforetakene over tid. Dette oppnås gjennom en forvaltning som gir høyest mulig avkastning på kort og lang sikt, hensyntatt avkastningsgaranti og risiko for at pensjonskassen kan havne i en situasjon hvor den ikke tilfredsstillers lovpålagte solvens- og kapitaldekningskrav.

Styret har utarbeidet strategi og retningslinjer for kapitalforvaltningen. Strategien blir revurdert minst en gang i året, sist i juni 2018.

Ansvarsfordelingen i kapitalforvaltningen er som følger:

- Styret beslutter kapitalforvaltningsstrategi
- Administrasjonen utøver strategien
- Ekstern uavhengig rådgiver bistår med råd i utøvelsen av forvaltningen og rapporterer tilbake til styret og administrasjonen

Pensjonskassen oppnådde i 2018 en verdijustert avkastning på 1,61 % og en bokført avkastning på 4,61 % i kollektivporteføljen. Egenkapitalen oppnådde en avkastning på 5,55 %. Både bokført avkastning, og særlig egenkapitalens avkastning var meget god sammenlignet med pensjonskassens resultater over tid. Den verdijusterte avkastningen var beskjeden, og skyldes det brede fallet i aksjemarkedene verden over.

Siden norske og internasjonale aksjemarkeder hadde negativ utvikling i 2018, ble pensjonskassens kursreguleringsfond redusert med 47 millioner kroner for å dekke den negative avkastningen. Kursreguleringsfondet ble redusert fra 325,1 millioner kroner til 277,8 millioner kroner. Til tross for reduksjonen, har HKP fortsatt en meget solid risikobærende evne.

Når det gjelder globale aksjefond, har HKP en kontinuerlig vurdering av forholdet mellom aktiv og passiv forvaltning. Pr 31.12.18 er om lag 75 % av de globale aksjeplasseringene gjort i form av aktivt forvaltede fond, mens 25 % av plasseringene er gjort gjennom indeksfond. De aktivt forvaltende fondene faller normalt mindre enn indeks når markedene faller, men 2018 var et unntak i så måte og HKPs aktivt forvaltende globale fond falt mer enn indeks. Ett unntak fra dette var fondet AB Global Core Equity IX som hadde positiv avkastning i 2018.

Andelen aksjer utgjorde ved årsskiftet 31,1 % av kollektivporteføljen, en reduksjon fra 33,3 % ved sist årsskifte. Pensjonskassen har ikke solgt andeler i aksjefond i 2018, og er med godt stilt i forhold til å få med den oppgangen man ofte kan observere i kjølevannet av negativ markedsutvikling.

Avkastningen i norske høyrenteobligasjoner var god i 2018 til tross for fallende aksjemarkeder. Normalt er det høy grad av korrelasjon mellom aksjer og høyrenteobligasjoner, men høyrenteplasseringene oppnådde en avkastning på 4,44% samtidig som det norske aksjemarkedet falt 2,20 %. Andelen høyrenteobligasjoner består ved årsskiftet kun av et norsk

Pensjonskassen har investert mye i det gamle rådhuset, og eiendommen fra 1819 framstår i dag som tidsriktig og funksjonell.
Foto: Stein Johnsen/Contentvideo.no

høyrentefond, og utgjør 1,80 % av kollektivporteføljen, ned fra 2,15 % ved sist årsskifte.

Andelen kredittobligasjoner med rentebinding er øket noe i 2018 gjennom investeringer i globale obligasjonsfond. Andelen obligasjonsplasseringer med rentebinding var 7,81 % ved årets begynnelse og 9,45 % ved årets slutt. Markedsrentene økte imidlertid kraftig i starten av 2018, noe som ga kraftig kursfall på globale obligasjonsfond med rentebinding. Avkastningen på pensjonskassens plasseringer ble derfor negativ med - 2,16 %.

Pensjonskassens portefølje inneholder ikke norske omløpsobligasjoner, med unntak av høyrenteobligasjonene. Dette er en følge av en omlegging av investeringsstrategien i 2017.

2018 var preget av svak avkastning i aksjemarkedene og renteoppgang. Pensjonskassens portefølje av obligasjoner som holdes til forfall bidro på den bakgrunnen vesentlig til pensjonskassens renteresultat, og viser igjen viktigheten av å ha stabiliserende elementer i en portefølje av verdipapirer. Avkastningen var på 4,01 %. Porteføljen består delvis av obligasjoner HKP har kjøpt da rentenivået var høyere enn i dag, og delvis av obligasjoner med pant i næringsseiendom som er kjøpt i løpet av 2016–2018.

På grunn av det lave rentenivået i dagens marked reinvesteres ikke renteutbetalinger og forfalte obligasjoner i hold til forfall-porteføljen. Dette fører til at andelen av obligasjoner som bokføres til amortisert kost (dvs. uten kursgevinst/-tap) faller. Denne aktivaklassen har en stabiliserende effekt på pensjonskassens avkastning over tid, og gir også gunstige effekter i Stresstest I i form av lavere forventet risiko i porteføljen. HKP ønsker derfor å opprettholde andelen av obligasjoner som holdes til forfall, men det er vanskelig å finne attraktive investeringer i dagens rentemarked.

Ved inngangen av 2018 var verdien av hold til forfall-porteføljen 538 millioner kroner som er ca 27 % av kollektivporteføljen. I takt med at de eldste obligasjonene går til forfall, og reinvestering er vanskelig til akseptable renter, falt andelen til om lag 23 % pr 31.12.18

Innenfor aktivaklassen eiendom ønsker HKP å investere primært i eiendommer som eies direkte framfor andeler i eiendomsfond. Gjennom året har andelen eiendommer der Halden kommune er leietaker blitt redusert, mens andelen eiendommer med andre leietakere er økt gjennom salg av eiendommer til Halden kommune, og kjøp av eiendommer med andre leietakere enn Halden kommune.

Pensjonskassen solgte i 2017 eiendommen Hassingveien 40 i Fredrikstad. Som erstatning ble eiendommen Solgaard Næringspark i Moss kjøpt. Begge transaksjonene ble gjennomført med overtakelse 1. september 2018. Eierskapet til disse eiendommene er organisert gjennom et heleid datterselskap, HKP Eiendom Holding AS, som eier alle aksjene i eiendomselskapene. I tillegg til overnevnte eiendom eier HKP Eiendom Holding AS 90,1 % av aksjene i Svinesund Transportsenter AS og 100 % av aksjene i Os Allé 3 Eiendom AS.

Andelen eiendom utgjorde ved årsskiftet 19,1 % av kollektivporteføljen, en økning fra 18,4 % ved starten av året. Økningen skyldes blant annet salg av Hassingveien 40 og kjøp av Solgaard Næringspark. Pensjonskassen hentet et utbytte på 23 millioner kroner, som ble fordelt med 18,3 millioner kroner på kollektivporteføljen og 4,7 millioner kroner på selskapsporteføljen.

Alternativet til å investere direkte i eiendommer gjennom HKP Eiendom Holding AS er å investere i eiendomsfond. HKPs holdingselskap hadde en avkastning på 7,8% i 2018. Til sammenligning hadde et knippe av eiendomsfond som er mye brukt av pensjonskassene avkastning på mellom 6,1 % og 7,1 %.

HKP eier rådhuskvartalet og leier det ut til Halden kommune. Det gamle rådhuset der den politiske aktiviteten i kommunen holder til har hatt et alvorlig vedlikeholdsetterslep. Lokalene har vært i dårlig forfatning. I løpet av de siste årene har pensjonskassen investert mye i bygget for å få eiendommen som ble oppført på tidlig 1800-tall til å framstå som tidsriktig og funksjonelt med universell utforming, varme og ventilasjon. I den forbindelse ble husleien justert noe, og sammen med den høye standarden på bygget gjorde det at markedsverdien ved takst ble anslått slik at den dekket hele det investerte beløpet.

Tiltakene som pensjonskassen har gjennomført i rådhuskvartalet de senere årene gjør at rådhuset i dag framstår som mer representativt og kommunens ansatte og politikere tilbys en langt bedre ramme rundt det fysiske arbeidsmiljøet enn tidligere.

Tabellen på kommende side viser oversikt over resultatet av kapitalforvaltningen innenfor de ulike aktivaklassene, sammenlignet med referanseindeksene.

Tabellen viser oversikt over resultatet av kapitalforvaltningen innenfor de ulike aktivklassene, sammenlignet med referanseindeksene.

Avkastningsoversikt	Portefølje	Referanseindeks
Norske aksjer	-2,95 %	-2,20 %
Globale aksjer	-6,66 %	4,08 %
Norske obligasjoner, omløp (høyrente)	4,44 %	0,54 %
Norske obligasjoner, holdes til forfall	4,01 %	0,54 %
Globale obligasjoner	-1,54 %	1,45 %
Eiendom	14,69 %	4,00 %
Pengemarked	1,54 %	0,54 %
Total	1,61 %	-0,08 %

HKP vil fortsatt ha fokus på å utnytte mulighetene i markedet innenfor rammene av lovverket, kapitalforvaltningsforskriften og de begrensninger pensjonskassen selv har pålagt seg i kapitalforvaltningsstrategien.

Halden kommunale pensjonskasse har et aktivt forhold til etikk og ansvarlighet i kapitalforvaltningen, illustrert gjennom eksempelvis etiske retningslinjer, bevisst valg av forvaltere med en ansvarlig profil, og kontinuerlig overvåkning av porteføljen. De etiske retningslinjene til Statens Pensjonsforbund Utland (SPU) er grunnlaget for HKPs etiske retningslinjer, men pensjonskassen ønsker å strekke seg enda lenger enn bare å følge eksklusjonslisten til SPU. Dette oppnås først og fremst gjennom å aktivt søke forvaltere som legger vekt på de etiske sidene ved utvelgelsen av sine investeringer.

HKP anerkjenner at etikk og ansvarlighet innen kapitalforvaltningen er et utfordrende tema som er i kontinuerlig utvikling, og søker å holde seg oppdatert på emnet samt å opprettholde en høy standard for ansvarlighet i kapitalforvaltningen. HKP har en liten administrasjon og samarbeider aktivt med en uavhengig investeringsrådgiver med spesialkompetanse på området; Grieg Investor (GI). GI tilbyr blant annet et rapporteringsverktøy, Grieg Enigma, som til enhver tid gir pensjonskassen kontroll med eksponering til underliggende aksjer i realtid. Verktøyet oppgir ikke bare eksponering i forhold til SPU men også andre ofte brukte eksklusjonslister i Norge (Storebrand, DNB, Nordea og KLP sine lister). Pensjonskassen har videre tilgang til ESG rating og bærekraftsrapporter til underliggende selskap i porteføljen til enhver tid.

Finansiell risikostyring og soliditet

I den årlige gjennomgangen av investeringsstrategien benyttes forskjellig risikomål. Disse inkluderer:

- Standardavvik
- Største historisk verdifall (gitt aktivasammensetningen)
- Stresstest

Standardavvik sier hvor mye verdien av forvaltningskapitalen kan ventes å svinge i fremtiden, basert på målinger av observerte verdier. Stresstester er et alternativt mål på risiko som anslår hvor mye de ulike aktiva og markeder vil falle med, gitt at vi skulle få en svært negativ utvikling i kapitalmarkedene. Stresstestene er et supplement til standardavvik, for å ta høyde for at vi erfaringsmessig vet at kapitalmarkedene typisk kan oppvise større negative utfall enn hva normalfordelingene og standardavvikene tilsier (jfr. f. eks. 2008).

Administrasjonen har tilgang til daglig risikorapportering gjennom Grieg Investors rapporteringsverktøy Grieg Enigma. Styret mottar månedlig finansiell rapportering, inkl. Finanstilsynets Stresstest I og II.

Bufferkapitalen består av følgende:

- Solvenskapital utover kapitalkravet
- Tilleggsavsetninger inntil 1 års rentegaranti
- Kursreguleringsfond

Avkastningen på egenkapitalen var høy i fjor, mye på grunn av de gode resultatene innenfor aktivklassen eiendom gjennom HKP Eiendom Holding AS. Overskudd i pensjonskassen for øvrig bidro også til god vekst i egenkapitalen. Pr. 31.12.18 er bokført egenkapital på 171,7

millioner kroner, en økning på 16,8 millioner kroner siden forrige årsskifte. Av det er innskutt egenkapital på 44,2 millioner kroner, og risikoutjevningsfond på 0,8 millioner kroner.

Solvensmarginkapitalen består av summen av innskutt og opptjent egenkapital tillagt 50 % av tilleggsavsetningene og risikoutjevningsfondet. Solvensmarginkapitalen er 191,4 millioner kroner pr 31.12.18. Solvensmarginkravet er beregnet til 69,9 millioner kroner. Dette gir en svært robust solvensmargin på 274%.

Pensjonskassen rapporterte Stresstest I pr 31.12.18. Samlet tapspotensiale var på 442,0 millioner kroner, og samlet bufferkapital var på 535,8 millioner kroner. Det gir en bufferkapitalutnyttelse på 82 %.

Bufferkapitalutnyttelsen er blant annet avhengig av markedsrenten i forhold til garantert rente i pensjonskassen. Dersom markedsrenten er lavere enn garantert rente, medfører det en risiko for pensjonsordningen som det skal gjøres fradrag for i bufferkapitalen. Når differansen mellom markedsrenten og garantert rente er stort, blir bufferkapitalutnyttelsen i Stresstest I høy. Markedsrenten har i de siste årene vært lavere enn garantert rente. Differansen har også til dels variert mye, noe som har gjort risikostyringen mer utfordrende.

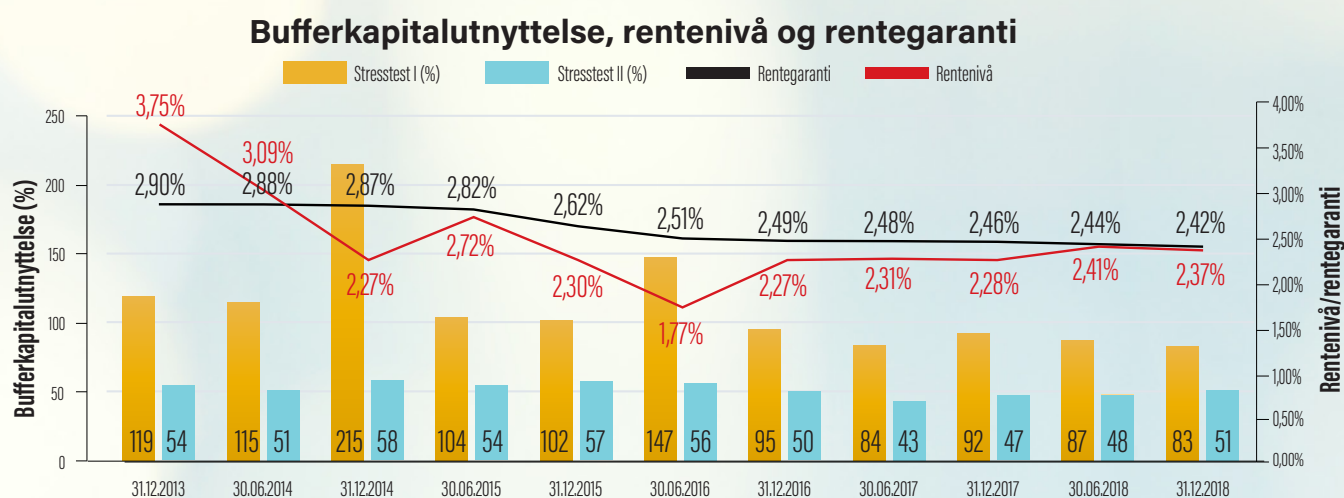
Figuren illustrerer at bufferkapitalutnyttelse i Stresstest I er et volatil mål for risikostyring, siden det avhenger av forholdet mellom markedsrente og garantert rente. På begge rapporteringstidspunktene i 2018 var markedsrenten bare marginalt lavere enn garantert rente i pensjonskassen. Kombinasjonen av at garantert rente i pensjonsordningen er redusert og at markedsrenten har stabilisert seg på et noe høyere nivå enn sommeren 2016, har redusert volatiliteten og medført at bufferkapitalutnyttelsen i HKP er stabilt under 100 % på de siste rapporteringstidspunktene.

Bufferkapitalutnyttelsen i Stresstest II avhenger i større grad av risikoen i porteføljen, og er det risikomålet pensjonskassen styrer etter i den løpende driften.

Utlån til medlemmer

HKP gir lån mot sikkerhet i bolig til medlemmer av pensjonskassen. Lånene forrentes til markedsmessige betingelser. 31.12.18 var renten satt til 2,50 % p.a innenfor 60 % av markedsverdi og 3,00 % p.a. for den andelen av lånene som ligger mellom 60 og 80 % av markedsverdi. Pensjonskassens medlemmer kan låne opp til tre ganger husstandens inntekt med sikkerhet i 1. prioritets pant i fast eiendom. Sum utlån var ved årets slutt 25,6 millioner kroner, ned fra 30,5 millioner kroner året før. Det er heller ikke i 2018 konstatert tap på utlånsvirksomheten.

Figuren viser utviklingen i garantert rente, markedsrente, bufferkapitalutnyttelse i Stresstest I og Stresstest II for HKP i perioden 2013–2018.

Figuren illustrerer at bufferkapitalutnyttelse i Stresstest I er et volatil mål for risikostyring, siden det avhenger av forholdet mellom markedsrente og garantert rente. Kombinasjonen av at garantert rente i pensjonsordningen er redusert og at markedsrenten har stabilisert seg på et noe høyere nivå enn sommeren 2016, har redusert denne volatiliteten og medført at bufferkapitalutnyttelsen i HKP er stabilt under 100 % på de siste rapporteringstidspunktene. Bufferkapitalutnyttelsen i Stresstest II avhenger i større grad av risikoen i porteføljen, og er det risikomålet pensjonskassen styrer etter i den løpende driften.

Medlemsbestand

Medlemskap i pensjonskassen er obligatorisk for alle arbeidstakere i medlemsforetakene, med unntak av lærere og sykepleiere. Premieinnskudd for medlemmer er 2 % av bruttolønn. Ansatte i medlemsforetakene meldes inn i pensjonsordningen uavhengig av stillingsstørrelse eller om vedkommende er fast eller midlertidig ansatt. Folkevalgte med større stillingsstørrelse en 50 % er også medlemmer av pensjonsordningen.

Medlemmer som slutter i innskuddspliktig stilling etter å ha opptjent minst 3 års pensjongivende tjenestetid, men uten rett til straks løpende pensjon, har rett til oppsatt pensjon. Pensjongivende tjenestetid på mindre enn 3 år gir ingen rett til oppsatt pensjon, men kan inngå i beregningsgrunnlaget dersom medlemmet har tjenestetid i annen offentlig tjenstepensjonsordning og tjenestetiden samlet overstiger 3 år.

HKP leverer offentlig tjenstepensjon med tjenstepensjonsytelsene alders-, uføre- og etterlattepensjon. Pensjonsordningen garanterer en samlet alderspensjon som tilsvarer 66% av pensjonsgrunnlag ved full opptjening (bruttogaranti). Bruttogarantien gjelder kun for årskullene født før 1959. Full opptjening oppnås etter 30 års tjenestetid, og pensjonen avkortes i henhold til medlemmets gjennomsnittlige stillingsstørrelse.

Pensjon under opptjening reguleres med den generelle lønnsveksten – dvs. som for økningen av grunnbeløpet i folketrygden. Tjenstepensjonene reguleres som folkestrygdtelsene og levealderjusteres fra 67 år.

Samlet antall medlemmer i pensjonskassen økte med 386 personer (5,92 %) fra 2017 til 2018. Antall aktive medlemmer ble redusert med 123 personer. Antall fratrådte økte med 439. Dette er relativt store bevegelser i forhold til tidligere år. Årsaken til det er at det ble avdekket av 114

personer var feilaktig registrert som aktive medlemmer, mens de i realiteten var fratrådte.

Antall uføre økte med to personer. Dette er en liten økning sammenlignet med trenden de siste årene, og den lave veksten i antall uføre har bidratt til det positive risikoresultatet.

Økningen i antall medlemmer for øvrig skyldes økning i antall alderspensjonister med 70 personer og økning i antall mottakere av AFP med tre personer. Når det gjelder etterlattepensjonene har antall ektefellepensjonister blitt redusert med to personer, samt at tre mottakere av barnepensjon har nådd voksen alder slik at barnepensjonen er avsluttet.

I 2018 utbetalte pensjonskassen 69,2 millioner kroner i alders-, uføre- og etterlattepensjon, samt AFP 65-67 år. HKP mottok netto 1,4 millioner kroner i refusjoner fra andre pensjonsordninger. Netto utbetalt pensjon var derfor 67,8 millioner kroner.

Premieinntekter

Premieinntektene beregnes av pensjonsgrunnlaget, og for 2018 var normalpremien budsjettert til 8,08 %. Øvrige premieelementer var anslått slik:

Premiekomponent	
Administrasjonsreserve	0,58 %
Løpende adm.kostnader	1,13 %
Anslag nye AFP 65–67 og 85-årsuttak	1,83 %
Avkastningsgaranti	0,87 %
Reguleringspremie	7,70 %

Til sammen ga dette en forventet betalbar premie på 20,19 %. Denne dekkes av arbeidsgiverne, medlemmene

	Halden kommune	Halden kom. PK	H. Kirkelig Fellesråd	Halden Frivill.Sent.	Sum
Antall aktive medl. (ekskl. uføre)	2040	3	23	1	2067
Fratrådte	3233	0	21	0	3254
Antall pensjonister	1572	0	15	0	1587
herav uførepensjonister	366	0	4	0	370
herav alderspensjonister	1021	0	9	0	1030
herav AFPere	38	0	1	0	40
herav ektefellepensjonister	144	0	0	0	144
herav barnepensjonister	3	0	0	0	3
Sum medlemmer	6845	3	59	1	6908

Samlet antall medlemmer i pensjonskassen økte med 386 personer (5,92 %) fra 2017 til 2018.

(tariffestet 2 %) og premiefond. Totale premieinntekter var 139,1 millioner kroner. Premieinntektene ble finansiert av innbetalinger fra arbeidsgiverne med 125,5 millioner kroner og innbetalinger fra medlemmene med 13,6 millioner kroner.

Resten av premiebehovet ble dekket av tidligere års overskudd på kapitalforvaltningen i pensjonskassen i form av bruk av premiefond med 4,1 millioner kroner. Kommunen har gitt uttrykk for ønske om å bygge opp premiefond som buffer for framtidig premiebehov. Premiefondet var 44,1 millioner kroner ved årets begynnelse og økte med 43,7 millioner kroner til 85,5 millioner kroner ved utgangen av året.

Betalbar premie for arbeidsgiverne ble dermed på 17,85 % av pensjonsgrunnlaget. Hvis medlemsforetakene hadde benyttet hele premiefondet til finansiering av premie ville betalbar premie vært 12,15 % av pensjonsgrunnlaget.

Forsikringsteknisk oppgjør

Pensjonskassen har tre grunnlagsrenter: opptjening før 01.01.2012 har en grunnlagsrente på 2,62 %, opptjening mellom 01.01.2012 og 01.01.2014 har en grunnlagsrente på 2,5 % og opptjening etter 01.01.2014 har en grunnlagsrente på 2,0 %. I gjennomsnitt er grunnlagsrenten for all opptjening i pensjonskassen 2,42 % pr 31.12.18.

Det ble benyttet 4,1 millioner kroner fra premiefondet i 2018. Premiefondet ble i løpet av året tilført garantert rente på 881 954 kroner.

Tilleggsavsetningene ble styrket med ytterligere 5,1 millioner kroner i 2018, og utgjør 40,0 millioner kroner pr 31.12.18. Det er ikke overført midler til risikoutjevningssfondet i 2018. Årsaken til det er sterk vekst i egenkapitalen for øvrig slik at pensjonskassens samlede egenkapital i forhold til premiereserve opprettholdes. I tillegg har avsetning til risikoutjevningssfond blitt skattepliktig fra 2018, slik at det framstår som mindre gunstig å styrke pensjonskassens buffer på den måten, sammenlignet med f. eks innkalling av egenkapital. Risikoutjevningssfondet utgjør 785 000 kroner pr 31.12.18, som består av inngående beholdning pluss avkastning tilsvarende pensjonskassens bokførte avkastning i 2018.

Det er avsatt 70,2 millioner kroner til premiereserven og 3,2 millioner kroner til erstatningsavsetninger. Adminis-

trasjonsavsetningene er styrket med 2,6 millioner kroner. Til sammen gir det en samlet overføring til premiereserven på 76,0 millioner kroner.

Renteresultat, administrasjonsresultat og risikoresultat fordeler seg slik:

Resultatkomponent	
Renteresultat	29,9 millioner kroner
Risikoresultat	18,9 millioner kroner
Administrasjonsresultat	1,3 millioner kroner

Samlet verdijustert avkastning er på 23,0 millioner kroner, tilsvarende 1,61 %. Kursreguleringsfondet ble nedskrevet med 47,3 millioner kroner, hovedsakelig på grunn av verditap i aksjeporteføljen. Det betyr at bufferkapitalen er redusert noe gjennom 2018. Garantert avkastning til rentegaranterte forpliktelser, basert på pensjonskassens grunnlagsrente, er 39,6 millioner kroner. Resten av kapitalavkastningen utgjør renteresultatet på 29,9 millioner kroner.

Renteresultatet er fordelt med 5,1 millioner kroner til tilleggsavsetninger og 24,7 millioner kroner er tilført premiefondet.

Risikoresultatet tilsvarer pensjonsforpliktelser knyttet til uforutsette hendelser i medlemsbestanden (knyttet til uførhet, død og etterlatte). Risikoresultatet for 2018 er på 18,9 millioner kroner, og er i sin helhet tilført premiefondet.

Premietariffen for uføre ble endret med virkning fra 1. januar 2018. Ved å observere utviklingen over tid kunne aktuar slå fast at den tidligere uføretariffen ikke traff godt på antall nye uførepensjonister, men at den traff ganske bra på de nødvendige avsetningene knyttet til de nye uførehendelsene. Dette skyldes at det har vært færre nye uføre, men at de nye uføre var yngre enn det som lå i tariffen. Det var derfor ønskelig å få beregnet en ny uføretariff som tar inn over seg at det er færre nye uføretilfeller, men at de nye uføre er yngre. Den nye tariffen ble vedtatt av styret og meldt til Finanstilsynet i 2018. Engangsavsetningen på 4,1 millioner kroner som krevdes ble finansiert ved midler fra premiefondet.

Administrasjonsresultatet er på 1,3 millioner kroner, og er tilført egenkapitalen.

Det er overskudd i teknisk regnskap er på 7,6 millioner kroner og overskudd i ikke-teknisk regnskap er på 8,9 millioner kroner. Det gir et samlet overskudd for kassen, etter korrigering for andre resultatkomponenter og skatt, på 16,8 millioner kroner. Det samlede overskuddet er tilført egenkapitalen.

HKP har tegnet reassuransekontrakt formidlet av Independent Broking Solutions Ltd.

Internkontroll

Internkontrollen bygger på en løpende vurdering av hvilke vesentlige risikoer som er knyttet til hele pensjonskassens virksomhet.

BDO har gjennomført en kontroll av internkontrollen i pensjonskassens IKT-systemer, med særlig fokus på systemsikkerhet og datakvalitet ved overføring av data mellom kommunen, pensjonskassen, leverandør og aktuar. Kontrollen avdekket ingen avvik, eller resulterte i anbefalinger om endret praksis.

BDO gjennomførte også en kontroll av pensjonskassens system og metodikk for den interne kontrollen. Dagens system ble utviklet i 2008/2009 og holder fortsatt god kvalitet. De vesentlige risikoer ved pensjonskassens drift blir håndtert godt, og BDO sin konklusjon er at den interne kontrollen i HKP er god. BDO anbefaler at det innføres mål for risikostyringen, og styret vil jobbe med dette i 2019.

Rettvisende bilde

Årsberetning og årsregnskap for Halden kommunale pensjonskasse tilfredsstiller kravene i regnskapslovens § 3-2a om overordnede krav til kvalitativ informasjon i årsregnskapet. Årsregnskapet gir et rettvisende bilde av pensjonskassens eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat.

Framtidsutsikter

I 2018 var avkastningen i aksjer negativ og renteoppgang ga kurstap på obligasjoner, og med et fra før av lavt rentenivå var der krevende å forvalte pensjonsmidler på en slik måte at garantert rente oppnås. HKP hadde et godt resultat i 2018 når det gjelder bokført avkastning, alt takket være obligasjoner som holdes til forfall og en robust eiendomsportefølje. Verdijustert avkastning var lav,

men konkurransedyktig i forhold til våre konkurrenter, og resultatene over tid er meget konkurransedyktige sammenlignet med andre leverandører av offentlig tjenestepensjon. HKP forventer vedvarende lave renter framover, om lag på dagens nivå eller noe høyere på sikt. På kort sikt vil det ikke være overraskende om turbulensen i aksjemarkedene vedvarer. Pensjonskassen er solid, og den høye bufferkapitalen vil sikre pensjonistenes midler under slike markedsforhold.

Det forsikringstekniske oppgjøret viser at pensjonskassen har en sunn økonomi. Det er overskudd i både teknisk og ikke-teknisk regnskap og i pensjonskassen samlet sett. En solid økonomi med solide buffere, gir et godt fundament for den videre driften.

Pensjonskassens resultater over tid, men også uavhengige analyser av virksomheten, viser at Halden kommunale pensjonskasse er en svært konkurransedyktig pensjonsordning. Pensjonsproduktene er regulert gjennom hovedtariffavtalen, og er derfor helt like uavhengig av leverandør. Den som leverer produktet til lavest pris er mest konkurransedyktig, og det har HKP lyktes med.

Pensjonskasser vil være en god organisasjonsform også for en endret offentlig tjenestepensjonsordning, og det er all grunn til å forvente at Halden kommunale pensjonskasse vil levere gode og konkurransedyktige pensjonsprodukter også i framtiden.

Styret vil fortsette å ha fokus på å opprettholde Halden kommunale pensjonskasses posisjon som en ledende aktør i markedet for offentlig tjenestepensjon.

«Uavhengige analyser viser at Halden kommunale pensjonskasse er en svært konkurransedyktig pensjonsleverandør»

Årsberetning 2018 – Halden kommunale pensjonskasse

Årsberetning og regnskap er avlagt under forutsetning av fortsatt drift av egen lokal pensjonskasse, og styret bekrefter at forutsetningene for dette er til stede. Pensjonskassen er i en sunn økonomisk og finansiell stilling og utvikling. Pensjonskassens styre og administrasjon vil også i tiden fremover tilstrebe å videreutvikle og drive pensjonskassen til beste for medlemmer, pensjonister og medlemsforetakene.

Halden, den 20. mars 2019

Otto S. Gøperød
Styreleder

Elin Cathrine Hagen
Nestleder

Paul R. Kristiansen
Styremedlem

Sara E. N. Bruvoll
Styremedlem

Espen B. Sørås
Styremedlem

Eivind B. Hansen
Adm.leder

MORSELSKAPET			KONSERN		
2017	2018	Note	RESULTATREGNSKAP	2018	2017
(tall i 1000)			TEKNISK REGNSKAP	(tall i 1000)	
		3,10	1. Premieinntekter		
-118 634	-139 119		1.1 Forfalte premier, brutto	-139 119	-118 634
105	110		1.2 Avgitte gjenforsikringspremier	110	105
-118 529	-139 009		Sum premieinntekter for egen regning	-139 009	-118 529
			2. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen		
-5 887	-17 953	27	2.1 Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	0	0
-30 548	-32 433	19	2.2 Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	-32 433	-30 548
-9 364	-9 277	19, 26	2.3 Netto driftsinntekt fra eiendom	-28 422	-16 644
-49 228	40 026	16, 17, 19, 26	2.4 Verdiendringer på investeringer	40 026	-49 228
-62 231	-3 406	19, 20	2.5 Realisert gevinst og tap på investeringer	-3 406	-62 231
-157 259	-23 042		Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	-24 234	-158 652
		4	5. Pensjoner		
			5.1 Utbetalte pensjoner mv.		
64 318	67 750		5.1.1 Brutto	67 750	64 318
64 318	67 750		Sum pensjoner mv	67 750	64 318
			6. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser		
89 248	76 033	9	6.1.1 Til (fra) premiereserve, brutto	76 033	89 248
20 000	5 105	14	6.2 Endring i tilleggsavsetninger	5 105	20 000
55 115	-47 329	19	6.3 Endring i kursreguleringsfond	-47 329	55 115
819	882	9	6.4 Endring i premiefond	882	819
165 183	34 691		Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser – kontraktsfastsatte forpl.	34 691	165 183
		9	8. Midler tilordnet forsikringskontraktene – kontraktsfastsatte forpliktelser		
43 271	24 767		8.1 Overskudd på avkastningsresultatet	24 767	43 271
0	18 943		8.2 Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	18 943	0
43 271	43 710		Sum midler tilordnet forsikringskontraktene – kontraktsfastsatte forpliktelser	43 710	43 271
		6, 19, 28, 29, 30	9. Forsikringsrelaterte driftskostnader		
237	-299		9.1 Forvaltningskostnader	-299	237
7 539	8 607		9.4 Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader	8 607	7 539
7 777	8 308		Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	8 308	7 777
4 761	-7 592		11. Resultat av teknisk regnskap	-8 784	3 369
2017	2018	Note	IKKE-TEKNISK REGNSKAP	2018	2017
			12. Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		
-1 530	-4 588	27	12.1 Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	0	0
-1 074	-809	19	12.2 Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	-809	-1 074
-3 380	-3 505	19, 26	12.3 Netto driftsinntekt fra eiendom	-8 481	-5 272
-149	45	16, 17, 19, 26	12.4 Verdiendringer på investeringer	45	-149
399			12.5 Realisert gevinst og tap på investeringer	0	399
-5 734	-8 857		Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	-9 245	-6 096
			14. Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen		
0	0		14.2 Andre kostnader	0	0
0	0		Sum forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen	0	0
-5 734	-8 857		15. Resultat av ikke-teknisk regnskap	-9 245	-6 096
-972	-16 448		16. Resultat før skattekostnad	-18 029	-2 728
17	0	31	17. Skattekostnader	2 220	949
-955	-16 448		18. Resultat før andre resultatkomponenter	-15 809	-1 778
-43	-369		19. Andre resultatkomponenter	-369	-43
-998	-16 817		20. TOTALRESULTAT	-16 178	-1 821
-11 250			Endringer i risikoutjevningsfond	0	-11 250
12 248	16 817	13,14	Overført annen opptjent egenkapital	16 178	13 071
998	16 817		Sum overføringer	16 178	1 821

MORSELSKAPET				KONSERN	
2017	2018	Note	BALANSE	2018	2017
(tall i 1000)			EIENDELER	(tall i 1000)	
			EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN		
			1. Immaterielle eiendeler		
			1.1 Utsatt skattefordel	1 512	7 494
			Sum immaterielle eiendeler	1 512	7 494
			2. Investeringer		
49 004	49 170	26	2.1.1 Investeringseiendommer	110 782	110 042
53 554	58 853		2.2.1 Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	0	0
5 636	187	21	2.3.2 Utlån og fordringer	496	147
18 626	18 867	16	2.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	18 867	18 626
126 821	127 077		Sum investeringer	130 145	128 816
			4. Andre eiendeler		
32 762	51 322	24	4.2 Kasse, bank	52 319	33 412
32 762	51 322		Sum andre eiendeler	52 319	33 412
159 583	178 399	13	Sum eiendeler i selskapsporteføljen	183 976	169 722
			EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJENE		
			6. Investeringer i kollektivporteføljen		
141 734	167 525	26	6.1.1 Investeringseiendommer	404 549	376 566
206 037	226 709		6.2.1 Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	0	0
22 068	2 335	21	6.2.2 Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	0	0
451 109	393 042	18	6.3.1 Investeringer som holdes til forfall	393 042	451 109
150 352	156 721	23	6.3.2 Utlån og fordringer	156 721	150 352
669 276	655 414	17	6.4.1 Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	655 414	669 276
342 601	476 862	16	6.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	476 862	343 315
16 000	20 668	21	6.4.3 Utlån og fordringer	22 577	12 424
27 485	1 651	24	6.4.5 Andre finansielle eiendeler	5 486	29 985
2 026 663	2 100 927		Sum investeringer i kollektivporteføljen	2 114 652	2 033 027
2 026 663	2 100 927		Sum eiendeler i kundeporteføljene	2 114 652	2 033 027
2 186 246	2 279 326		SUM EIENDELER	2 298 627	2 202 748
			EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER		
-44 215	-44 215	13	10. Innskutt egenkapital	-44 215	-44 215
			11. Opptjent egenkapital		
-750	-785		11.1 Risikoutjevningfond	-785	-750
-109 910	-126 727		11.2. Annen opptjent egenkapital	-126 699	-110 325
-110 660	-127 512		Sum opptjent egenkapital	-127 484	-111 075
			Sum egenkapital majoritet	-171 699	-155 290
			Minoritetens andel av egenkapital	-12 968	-13 575
-154 875	-171 727	13	Sum egenkapital	-184 667	-168 865
		9, 10, 11	13. Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser		
-1 603 910	-1 676 542		13.1 Premiereserve	-1 676 542	-1 603 910
-34 895	-40 000		13.2 Tilleggsavsetninger	-40 000	-34 895
-325 082	-277 754	16,17	13.3 Kursreguleringsfond	-277 754	-325 082
-17 927	-21 329		13.4 Erstatningsavsetning	-21 329	-17 927
-44 098	-84 518	10,12	13.5 Premiefond	-84 518	-44 098
-2 025 913	-2 100 143	11	Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring – kontraktsfastsatte forpliktelser	-2 100 143	-2 025 913
0	0	31	15.2.2 Forpliktelser ved utsatt skatt	-232	-1 522
0	0		Sum avsetninger for forpliktelser	-232	-1 522
			16. Forpliktelser		
-5 458	-7 456	6,25	16.3 Andre forpliktelser	-13 586	-6 448
-5 458	-7 456		Sum forpliktelser	-13 586	-6 448
0	0		17. Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	0	0
-2 186 246	-2 279 326		SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER	-2 298 627	-2 202 748

Note 1: Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet for pensjonskassen er avlagt i overensstemmelse med kravene i Lov om forsikringselskaper, pensjonsforetak og deres virksomheter m.v. av 10.06.2005 (forsikringsvirksomhetsloven), Forskrift om årsregnskap m.m. for pensjonsforetak og tilpasning til internasjonale EU-godkjente regnskapsprinsipper (IFRS/IAS).

Konsernet

Konsernregnskapet omfatter aksjeselskap hvor HKP eier mer enn 50 % av aksjene eller har bestemmende innflytelse.

Konsolideringsprinsippet

Ved konsolidering av datterselskap benyttes oppkjøpsmetoden. Aksjer i datterselskap er eliminert mot egenkapitalen på kjøpstidspunktet. Det er tatt hensyn til eventuelle mer-/mindreverdi i forbindelse med kjøp.

Datterselskapets offisielle selskapsregnskap utarbeides i henhold til NGAAP, justert for virkelig verdi i eiendom jfr. IAS 39 og IAS 40 på grunn av omarbeidelse til de regnskapsprinsipper som gjelder for Halden kommunale pensjonskasse. Interne mellomværende, interne gevinster og tap, renter og utbytte mellom konsernselskap, samt andre konserninterne transaksjoner er eliminert i konsernregnskapet.

Note 2: Vurderingsprinsipper

Styret har vedtatt å benytte muligheten som er gitt gjennom Forskrift om årsregnskap m.m. for pensjonsforetak §3-3 og IAS 39 og IFRS 13 til å vurdere de finansielle eiendelene til virkelig verdi over resultatet i samsvar med virkelig verdi opsjonen der ikke andre vurderingsprinsipper er spesielt nevnt (for eks. amortisert kost). Dette innebærer at virkelig verdjusteringer på finansielle eiendeler skal føres over resultatet før andre resultatkomponenter. Pensjonskassens eiendeler er i hovedregel notert på offentlig markedsplass, og målt i samsvar med årsregnskapsforskriftens §5-12, 2.ledd a). Unntakene fra dette er spesifisert i de underliggende noter.

Finansielle anleggsmidler

Finansielle instrumenter som holdes til forfall
Obligasjoner som pensjonskassen har til hensikt og evne til å holde til forfall og som måles til amortisert kost over resultatet ved bruk av effektiv rente metode. Obligasjonene er samlet i en Hold-Til-Forfall-portefølje; HTF-porteføljen.

Pensjonskassen vurderer løpende kredittrisikoen i porteføljen. Evt. nedskrivning gjennomføres hvis det oppstår verdifall som følge av kredittrisiko.

Investerings eiendom

Pensjonskassens egen bruk av eiendommene utgjør mindre enn 10%, og pensjonskassen vurderes derfor ikke å komme under bestemmelsene om eierbenyttet eiendom. Investerings eiendommene vurderes i hht IAS 40 til virkelig verdi (se egen spesifikasjon i note 26).

Pantelån

Utlån måles til nedbetalt verdi over resultatet. Utlånsporteføljen er vurdert i henhold til regler fastsatt av Finansdepartementet, og er etter boliglånforskriften av 19.6.2018 funnet og ikke være tapsutsatte.

Finansielle omløpsmidler

Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi
Aksjer og obligasjoner (utover HTF-porteføljen) samt andeler i fond vurderes til virkelig verdi over resultatet i henhold til IAS 39 og IFRS 13. Aksjer og obligasjoner er tilordnet etter anskaffelseskost etter FIFO-metoden. (FIFO-metoden er en forkortelse for «first in, first out» og forutsetter at de eiendelene som ble innkjøpt først, også skal selges først).

Aksjer i datterselskap vurderes til virkelig verdi i henhold til IAS 39.

Renteinntekter

Renteinntekter inntektsføres når de er påløpt.

Fordringer

Premiefordringer og andre fordringer er balanseført til pålydende. Fordringene er vurdert til ikke å være tapsutsatte.

Likviditet-, rente- og valutarisiko

Pensjonskassen har tilnærmet ingen likviditetsrisiko i kort og mellomlangt tidsperspektiv da løpende innbetalinger overstiger løpende utbetalinger.

Renterisiko er beskrevet i underliggende noter.

Valutarisikoen er sikret i obligasjonsporteføljen. Plasseringer i aksjefond er notert i norske kroner. Noen av de underliggende aksjene i fond med globale mandater, er notert i utenlandsk valuta. Disse posisjonene er i hovedsak sikret til NOK.

Avsetninger til forsikringsforpliktelser

Premiereserven utgjør den forsikringstekniske kontantverdien av pensjonsrettigheter opptjent på beregningspunktet. Beregningen foretas av pensjonskassens aktuar. Pliktig avsetning til premiereserve er fastsatt i samsvar med styrevedtak. Overskudd på avkastningsresultat og positivt risikoresultat blir overført tilleggsavsetninger, risikoutjevningfond eller premiefond etter styrets beslutning.

Risikoutjevningfond

Risikoutjevningfondet (RUF) benyttes i forbindelse med overskudd/ underskudd på risikoresultatet. Fondet beregnes av pensjonskassens aktuar.

Reassurans

Pensjonskassen har inngått avtale om katastrofereassurans som dekker en eller flere hendelser som inntreffer

Note 3: Pensjonspremie

Halden kommunale pensjonskasse leverer en ytelsesbasert pensjonsordning til medlemsforetakene. Pensjonskassens styre fastsetter årlig premiesatsen i pensjonsordningen etter anbefaling fra ansvarshavende aktuar. Premien i pensjonskassen beregnes som en hendelsesbasert premie ved utgangen av hvert kvartal. Arbeidstakers andel er 2 %.

	2018	2017
Normalpremie	62 220 000	50 542 000
Til/fra administrasjonsreserve	4 140 000	3 500 000
Administrasjonskostnad	8 095 000	7 799 000
Premie for ikke forsikringsbare hendelser	9 125 342	16 029 683
Reguleringspremie	49 286 756	34 753 030
Avkastningsgaranti	6 252 000	6 010 000
Til sammen	139 119 098	118 633 713
Herav medlemspremie (2%)	13 599 488	12 971 512
Avgitt gjenforsikringspremie	-110 000	-105 000
Sum premieinntekter for egen regning	139 009 098	118 528 713

Avgitt gjenforsikringspremie representerer premiekostnad på katastrofeforsikring

Note 4: Utbetalte pensjoner:

Utbetalte pensjoner	2018	2017
Alderspensjon	43 703 414	40 430 347
Uførepensjon	14 439 506	15 000 794
Ektefellepensjon	4 511 374	4 753 966
Barnepensjon	83 912	81 700
AFP	6 453 158	5 385 320
Sum pensjoner	69 191 364	65 652 127
Utbetalte refusjoner ihht overføringsavtalen	5 092 000	5 001 322
Mottatte refusjoner ihht overføringsavtalen	6 533 016	6 335 129
Netto utbetalte pensjoner	67 750 348	64 318 320

Note 5: Medlemsbestand pr 31.12.18

	Halden kommune	Halden kom. PK	H. Kirkelig Fellesråd	Halden Frivill. Sent.	Sum
Antall aktive medl (ekskl uføre)	2 040	3	23	1	2 067
Fratrådte	3 233	0	21	0	3 254
Antall pensjonister	1 572	0	15	0	1 587
herav uførepensjonister	366	0	4	0	370
herav alderspensjonister	1 021	0	9	0	1 030
herav AFPere	38	0	2	0	40
herav ektefellepensjonister	144	0	0	0	144
herav barnepensjonister	3	0	0	0	3
	6 845	3	59	1	6 908

I tillegg er det 110 av uførepensjonistene og alderspensjonistene som får et barn tillegg som følge av at de har barn under 18 år.

Note 6: Pensjon egne ansatte

Pensjonsforpliktelse innregnes og måles i samsvar med IAS 19. Det var i 2018 tre ansatte i pensjonskassen.

Pensjonskostnader inkl. AGA	2019	2018
Nåverdi av årets opptjening	583 068	536 434
Rentekostnad	148 792	113 853
Brutto pensjonskostnad	731 860	650 287
Forventet avkastning	-91 772	-72 355
Administrasjonskostnad/rentegaranti	0	0
Netto pensjonskostnad inkl. adm.kostnader	640 088	577 932
AGA netto pensjonskostnad inkl. adm.kostnader	90 252	81 488
Resultatført pensjonskostnad	730 340	659 420
Resultatført actuarielt tap (gevinst)	0	323 478
Herav resultatført AGA av actuarielt tap (gevinst)	0	39 974

Pensjonsforpliktelse	31/12/2019	31/12/2018
	Estimat	Beste Estimat
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	6 454 611	5 722 751
Pensjonsmidler	3 879 190	3 272 016
Netto forpliktelse før arb.avgift	2 575 421	2 450 735
Arbeidsgiveravgift	363 134	345 554
Netto forpliktelse inkl. AGA	2 938 556	2 796 288
Ikke resultatført actuariell gevinst (tap) ekskl. AGA	0	0
Ikke resultatført actuariell gevinst (tap) AGA	0	0
Balansført netto forpliktelse etter AGA - i balansepost 3.2/6.4.3	2 938 556	2 796 288

Avstemming inkl. AGA	2019	2018
Verdi ved årets begynnelse	2 450 735	1 908 772
+ Årets netto pensjonskostnad	640 088	577 932
+ Actuarielle gevinster og tap på ytelsesbasert pensjonsordninger	0	323 478
- Premieinnbetalinger	-515 401	-359 447
Balansført netto forpliktelse UB i år inkl. AGA	2 575 421	2 450 735

Medlemsstatus	01/01/2018	01/01/2018
Antall aktive	3	3
Antall oppsatte	0	0
Antall pensjoner	0	0
Gj.snitts pensjonsgrunnlag, aktive	827 394	777 393
Gjennomsnittsalder, aktive	49	48
Gjennomsnitts tjenestetid, aktive	10	9
Forventet gjenstående tjenestetid, aktive	18	19

Forutsetninger	31/12/2018	31/12/2017
Diskonteringsrente	2,60 %	2,40 %
Lønnsvekst	2,75 %	2,50 %
G-regulering	2,50 %	2,25 %
Pensjonsregulering	1,75 %	1,50 %
Forventet avkastning	2,60 %	2,40 %
Arbeidsgiveravgiftssats	14,10 %	14,10 %

Note 7: Forutsetninger for forsikringsforpliktelse

Premiereserve er avsatt på beregningsgrunnlag «K2013». Grunnlagsrente er 2,62 % for all opptjening før 1.1.2012, og 2,5 % for opptjening fra 1.1.2012 til 1.1.2015. Fra og med 1.1.2015 er all opptjening på 2,0 %. Fra og med 31.12.2015 ble opptjeningen på 3 % redusert til 2,62 %, som følge av frigjort kapital fra reduserte uførepensjonsforpliktelse.

Gjennomsnittlig grunnlagsrente er 2,42 %.

Note 8: Sensitivitetsanalyse

Forutsetning	Endring	Økt premiereserve (mill. kroner)
Dødelighet	Reduksjon 10% i alle aldre	32,4
Uførhet	Økning 15 %	5,6

Tabellen ovenfor viser effekten på premiereserven (i mill. kr) ved en reduksjon i dødelighet på 10 % og ved en økning i uførhet på 15%.

Note 9: Endringer i forsikringsforpliktelse

	Premiereserve	Tilleggsavsetning	Premiefond	Kursreguleringsfond	Totalt
Saldo 01.01.	1 621 837 843	34 895 174	44 097 691	325 082 302	2 025 913 010
Premier	139 119 098		-4 137 030		134 982 068
Administrasjonspremie	-8 095 000				-8 095 000
Gjenforsikringspremie	-110 000				-110 000
Rentegaranti	-6 252 000		881 954		-5 370 046
Pensjonsutbetalinger	-67 750 348				-67 750 348
Garantert rente	39 617 127				39 617 127
Risikoresultat	-18 943 392				-18 943 392
Endring i administrasjonsreserve	-1 552 509				-1 552 509
Overføringer	0	5 104 826	43 675 570	-47 328 719	1 451 676
Saldo 31.12.	1 697 870 819	40 000 000	84 518 184	277 753 583	2 100 142 586

Formannskapssalen. Foto: Stein Johnsen/Contentvideo.no

“

«Premiefondet til kommunen ble tilført 40,4 millioner kroner i løpet av året»

Note 10: Spesifikasjon av avsetninger på balansen

	2018	2017	2016	2017	Endring
	Antall forsikrede		Reserve opptjente ytelser (beregnet etter individuell pensjonsalder)		
Aktive	2 067	2 190	576 592 085	571 081 761	5 510 324
Oppsatte rettigheter	3 254	2 815	148 419 586	131 208 498	17 211 088
Oppsatte/aktive i alt	5 321	5 005	725 011 671	702 290 259	22 721 412
Alderspensjon	1 070	997	585 719 786	539 020 693	46 699 093
Ektefellepensjon	144	146	45 822 571	49 455 024	-3 632 453
Barnepensjon	3	6	5 417 411	7 217 241	-1 799 830
Uførepensjon	370	368	272 412 344	266 202 972	6 209 372
Aktuelle i alt	1 587	1 517	909 372 112	861 895 930	47 476 182
TOTALT	6 908	6 522	1 634 383 783	1 564 186 189	70 197 594
Netto Premiereserve			1 634 383 783	1 564 186 189	70 197 594
Netto premiereserve			1 634 383 783	1 564 186 189	70 197 594
Erstatningsavsetninger			21 175 368	17 927 477	3 247 891
Administrasjonsreserve			42 311 668	39 724 177	2 587 491
Premiereserve inklusive erstatningsavsetninger og adm. reserve			1 697 870 819	1 621 837 843	76 032 976
Forhåndsreservering K2013					0
Manglende avsetning			0	0	0
Balanseført premiereserve			1 697 870 819	1 621 837 843	76 032 976

Endring i forsikringsfondet	
Endring i premiereserve før erstatningsavsetninger og administrasjon	
Gjenstående oppreservering K2013 pr. 31.12.2014	0
Endring i erstatningsavsetninger	3 247 891
Endring i administrasjonsavsetninger	2 587 491
Sum endring i premiereserve	5 835 382
Premiefond anvendt til dekning av premie	-4 137 030
Renter til premiefondet	881 954
Overskudd på avkastningsresultat overført premiefond	24 732 178
Risikoresultat tilordnet forsikringskontrakter overført premiefond	18 943 392
Sum endring i premiefond	40 420 493
Tilleggsavsetninger	5 104 826
Endring i risikoutjevningfond	0
Sum alle endringer	51 360 701

Premiefond	2018	2017
Premiefond 31.12.	84 518 184	44 097 691
Tilleggsavsetninger	40 000 000	34 895 174
Årlig innbetalt premie	139 119 098	118 633 713
Premiefondet i % av årlig premie	60,75 %	37,17 %

Premiefondets anvendelse siste 7 år	Dekning av premie
2018	4 137 030
2017	40 965 158
2016	5 028 402
2015	20 607 000
2014	0
2013	0
2012	0

Note 11: Forsikringstekniske avsetninger pr 31.12.18

	Sum
Premiereserve	1 676 695 451
Kursreguleringsfond	277 753 583
Tilleggsavsetninger	40 000 000
Premiefond	84 518 184
Erstatningsreserve	21 175 368
Sum	2 100 142 586

Note 12: Spesifikasjon av premiefond

Halden kommune	H. Kirkelig Fellesråd	Halden Kom. PK	Halden Frivill. Sent.	Sum
83 207 004	1 041 041	203 251	66 889	84 518 185

Note 13: Egenkapital

MORSELSKAPET					
Egenkapital	Innskutt EK	Fond for urealiserte gevinster	Risikoutjevningfond	Opptjent EK	Sum EK
EK 01.01.18	44 215 188	0	750 273	109 909 950	154 875 411
Resultat av ikke-teknisk regnskap				8 856 652	8 856 652
Andre resultatkomponenter				369 088	369 088
Skattekostnader					0
Administrasjonsresultat				1 339 706	1 339 706
Rentegarantipremie og forjenesteelement				6 252 000	6 252 000
Avkastning på risikoutjevningfondet			34 563		34 563
Risikoresultat				-	0
Egenkapital 31.12.18	44 215 188	0	784 835	126 727 397	171 727 420

KONSERN					
Ek 01.01.2018 ekskl. minoritet					155 290 003
Årets resultat					16 177 188
Egenkapital korreksjoner					231 536
Minoritetens andel av egenkapital					12 967 905
Minoritetens andel av egenkapital					13 575 364
Egenkapital konsern 31.12.18					184 666 632

Note 14: Resultatanalyse

Administrasjonsresultat	1 339 706
Premie for avkastningsgaranti	6 252 000
Netto finansinntekter i kollektiv porteføljen	70 370 648
- Pliktige rentekostnader	-40 499 081
Renteresultat	29 871 566
Risikoresultat	18 943 392
Teknisk resultat	56 406 665

Resultat i selskapsporteføljen	8 856 652
Skattekostnader	
Andre resultatkomponenter	369 088
Total resultat før disponering	65 632 405
Risikoresultat overført til risikoutjevningfond	
Overført til tilleggsavsetninger	-5 104 826
Risikoresultat til premiefond	-18 943 392
Renteresultat til premiefond	-24 732 178
Renteresultat overført til premiereserve	0
Renteresultat til risikoutjevningfond	-34 563
Fra egenkapital til K2013	0
Til selskapsporteføljen	16 817 447

Note 15: Kapitalavkastning

Kollektivporteføljen (kunde):		
Kapitalavkastning	Verdijustert	Bokført
2018	1,61 %	4,61 %
2017	8,21 %	6,15 %
2016	6,27 %	4,76 %
2015	5,39 %	2,79 %
2014	7,78 %	5,81 %
2013	9,96 %	4,41 %
2012	10,31 %	7,07 %

Selskapsporteføljen:	
Kapitalavkastning	Verdijustert
2018	5,55 %
2017	3,90 %
2016	5,11 %
2015	3,46 %
2014	6,90 %
2013	6,64 %
2012	7,90 %

Note 16: Obligasjoner, sertifikater og andre finansielle eiendeler, inkl urealiserte tap

Pengemarkedsfond	Antall	Kostpris	Kursverdi	Urealisert	Balanseført verdi
Nordea Likviditet PLUSS (selskap)	18 923,458	18 897 127	18 867 168	-29 959	18 867 168
Nordea Likviditet Pensjon	49 681,095	50 383 789	50 136 051	-247 738	50 136 051
Sum		69 280 916	69 003 219	-277 697	69 003 219

Obligasjonsfond	Antall	Kostpris	Kursverdi	Urealisert	Balanseført verdi
Alfred Berg Høyrente	398 622,143	38 755 355	37 527 644	-1 227 712	37 527 644
Alfred Berg Nordic Inv Grade Inst	1 057 351,843	107 050 974	107 413 413	362 439	107 413 413
Carnegie Corporate Bond	665 331,808	84 559 498	84 497 607	-61 891	84 497 607
KLP Global Obligasjon I	57 972,665	62 243 185	64 194 686	1 951 501	64 194 686
PGIM Global Coporate Hdg	8 164,461	90 116 785	88 332 039	-1 784 746	88 332 039
Payden Global Bond Fund	331 230,109	44 700 000	44 760 814	60 814	44 760 814
Sum		427 425 798	426 726 203	-699 595	426 726 203
Til sammen		496 706 714	495 729 422	-977 292	495 729 422

Note 17: Aksjer og andeler i aksjefond, inkl urealisert tap

Aksjefond	Antall	Kostpris	Kursverdi	Urealisert	Balanseført verdi
Carnegie Aksje Norge	1 840,629	6 940 394	25 061 560	18 121 166	25 061 560
Carnegie WorldWide	5 431,454	24 848 855	70 355 037	45 506 182	70 355 037
Alfred Berg GAMBAK	1 928,870	18 577 603	54 557 858	35 980 255	54 557 858
Danske Fund Aksje Norge Inst II	26 918,000	23 000 000	72 110 633	49 110 633	72 110 633
KLP Aksjglobal Indeks II	10 997,537	16 052 810	24 034 132	7 981 322	24 034 132
KLP Aksjglobal Indeks III	12 830,107	14 005 110	27 726 024	13 720 914	27 726 024
KLP Aksjglobal Indeks IV	22 445,554	36 753 554	43 928 341	7 174 787	43 928 341
KLP Aksjenorge Indeks	6 267,278	10 026 107	15 483 290	5 457 183	15 483 290
KLP Aksjenorge Indeks II	12 034,602	20 000 000	25 680 963	5 680 963	25 680 963
KLP Aksje Verden Indeks	6 442,569	16 711 492	17 359 945	648 453	17 359 945
Nordea Stabile Aksjer Global	30 096,142	38 000 000	73 078 272	35 078 272	73 078 272
Nordea I - Stable Emerging Markets Equity	30 247,381	14 000 000	18 474 193	4 474 193	18 474 193
Pareto Global C	19 566,058	24 500 000	38 362 283	13 862 283	38 362 283
ACM Bernstein Global Core Eq	22 589,552	39 012 650	56 939 242	17 926 592	56 939 242
Coronation Global EM	196 033,750	14 646 000	16 935 648	2 289 648	16 935 648
Arctic Norwegian Equities Class D	10 726,263	15 064 500	19 740 939	4 676 439	19 740 939
Sector Kernel	19 860,990	16 683 855	19 200 994	2 517 139	19 200 994
T.Rowe Price Global Value Equity Fund Class	407 939,230	33 300 000	31 509 538	-1 790 462	31 509 538
Sum		382 122 930	650 538 892	268 415 962	650 538 892

Aksjeporteføljen skal ha en relativ risiko (historiske avvik fra referanseindeksen) på mellom 0 og 6. Relativ risiko for aksjeporteføljen i 2018 var 2,8. 100% av aksjeporteføljen er børsnoterte verdipapirer.

“

«Pensjonskassen har en solid risikobærende evne»

Note 18: Obligasjoner som holdes til forfall – anleggsmidler

Kategori	Bokført verdi	Urealisert gevinst / tap	Påløpt rente / utbytte	Markedsverdi
Bank	364 595 100	-2 134 401	6 861 049	369 321 748
Kommunale foretak	2 988 000	11 799	133 385	3 133 184
Kredittselskaper	982 200	12 464	30 137	1 024 801
Maskinvare	8 000 000	0	16 526	8 016 526
Obligasjoner med fortrinnsrett	10 744 500	536 032	265 130	11 545 662
Sum	387 309 800	-1 574 106	7 306 227	393 041 921
Duasjon	3,18 år			
Effektiv rente	4,16 %			

Note 19: Inntekter fra og kostnader ved finansielle eiendeler

MORSELSKAPET	2018		2017	
	Kollektiv	Selskap	Kollektiv	Selskap
Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	17 953	4 588	5 887	1 530
Renter utlån	3 740	0	3 079	0
Renter bank	523	523	1 777	473
Renter obligasjoner og sertifikater	3 941	286	6 378	601
Renter obligasjoner holdt til forfall	24 229	0	19 314	0
Sum renteinntekter	32 433	809	30 548	1 074
Inntekter fra investeringseiendom	9 432	3 505	9 710	1 530
Kostnader investeringseiendom	-155	0	-346	0
Sum netto inntekter fra investeringseiendom	9 277	3 505	9 364	1 530
Realisert kursgevinst og -tap aksjer	4 116	0	5 916	-300
Realisert kursgevinst og -tap obligasjoner	-710	0	56 316	-99
Sum realisert kursgevinst og -tap	3 406	0	62 231	-399
Urealisert kursgevinst og -tap aksjer	-41 625	0	97 530	
Urealisert kursgevinst og -tap obligasjoner	-5 431	-45	-42 415	149
Verdiendringer eiendom	7 030	0	0	0
Sum verdiendringer	-40 026	-45	55 115	149
Forvaltningsgebyrer	299	0	237	0
KONSERN	2017		2016	
	Kollektiv	Selskap	Kollektiv	Selskap
Renter utlån	3 740	0	3 079	0
Renter bank	523	523	1 777	473
Renter obligasjoner og sertifikater	3 941	286	6 378	601
Renter obligasjoner holdt til forfall	24 229	0	19 314	0
Sum renteinntekter	32 433	809	30 548	1 074
Inntekter fra investeringseiendom	28 422	8 481	9 710	1 530
Kostnader investeringseiendom	-155	0	-346	0
Sum netto inntekter fra investeringseiendom	28 267	8 481	9 364	1 530
Realisert kursgevinst og -tap aksjer	4 116	0	5 916	300
Realisert kursgevinst og -tap obligasjoner	-710	0	56 316	99
Sum realisert kursgevinst og -tap	3 406	0	62 231	399
Urealisert kursgevinst og -tap aksjer	-41 625	0	97 530	
Urealisert kursgevinst og -tap obligasjoner	-5 431	-45	-42 415	149
Verdiendringer eiendom	7 030	0	0	0
Sum verdiendringer	-40 026	-45	55 115	149
Forvaltningsgebyrer	299	0	237	0

Note 19 er oppgitt i 1000-kroner.

Note 20: Realisert tap/gevinst verdipapirer

Gevinst/ tap ved salg av verdipapirer	2018		2017	
	Tap	Gevinst	Tap	Gevinst
Salg av obligasjoner	-3 954 800	88 077	-134 209	61 277 514
Valutasikring obligasjoner	-762 861	3 919 510	-11 512 940	6 586 050
Salg av aksjer	0	4 115 837	-300 000	5 915 639
	-4 717 661	8 123 424	-11 947 149	73 779 203

Note 21: Fordringer

Fordring pensjonspremie/AFP er i sin helhet innbetalt til pensjonskassen i januar/februar 2019.

Morselskapet	Beløp	Portefølje
Fordring på HKP Holding Eiendom AS	2 334 970	Kunde
Ubetalt premie/AFP per 31.12	16 177 732	Kunde
Utlegg Halden kommune i forbindelse med vannskade i Rådhuset	1 765 551	Kunde
Diverse forskuddsbetalte kostnader	32 651	Kunde
Fordring på HKP Holding Eiendom AS	186 841	Selskap
Fording mellom porteføljene	1 486 358	Selskap
Sum	21 984 103	

Konsernet	Beløp	Portefølje
Ubetalt premie/AFP per 31.12	16 177 732	Kunde
Utlegg Halden kommune i forbindelse med vannskade i Rådhuset	1 765 551	Kunde
Diverse forskuddsbetalte kostnader	1 941 826	Kunde
Fording mellom porteføljene	1 486 358	Selskap
Diverse forskuddsbetalte kostnader	496 272	Selskap
Sum	21 867 739	

Transaksjoner med nærstående parter:

Leieinntekter Halden kommune		12 936 599
------------------------------	--	------------

Note 22: Utlånsporteføljen

HKP yter lån til medlemmer mot førsteprioritets pant i fast eiendom. Lånene kan ikke overstige 80 % av markedsverdi av pantet. Ved årsskiftet var renten 2,50 % innenfor 60 % av markedsverdi og 3,00 % for den andelen av lånet som ligger mellom 60 % og 80 % av markedsverdi. Utlån til medlemmer pr 31.12.18 er på 25 633 936,- kroner.

I de siste årene har pensjonskassen ikke hatt tap på utlånsvirksomheten.

Note 23: Pantelån

Pantelånene er målt til virkelig verdi i samsvar med årsregnskapsforskriftens § 5-12, 2.ledd, b), med unntak av utlån til medlemmer og Saugbrugs Bioenergi AS, som er målt i samsvar med årsregnskapsforskriftens § 5-12, 2.ledd, c).

Lånetaker	Låneopptak	Betingelser	Valuta	Utbet pr 31.12.17	Låneramme
Saugbrugs Bioenergi AS	22/11/2016	3 mnd NIBOR +5,05 % p.a.	NOK	50 000 000	50 000 000
Helsehuset 1 AS	22/12/2016	3,70 %	NOK	18 400 000	
Felt Z AS	06/06/2017	3,95 %	NOK	4 300 000	
Mjåvand AS	30/06/2017	3,95 %	NOK	4 500 000	
NHV 25 Holding AS	03/07/2017	3,62 %	NOK	10 900 000	
Nydalen Eiendomsholding AS	28/09/2017	3,68 %	NOK	8 115 240	
Oslo Sentrumsholding AS	28/09/2017	3,85 %	NOK	11 571 880	
Forskningsveien II AS	13/10/2017	3,70 %	NOK	14 100 000	
IK Gruppen AS	05/06/2018	4,54 %	NOK	6 200 000	
Offentlige Bygg Hamar AS	21/12/2018	3,80 %	NOK	3 000 000	
Utlån til medlemmer			NOK	25 633 936	
Sum				156 721 056	

Note 24: Andre finansielle eiendeler inkl bankinnskudd

MORSELSKAP	2018	2017
DNB	19 851 235	18 212 506
Danske Bank	4 092 865	13 334 761
Sparebank 1	30 515 355	30 015 131
	54 459 456	61 562 399

Selskapsporteføljens andel av bankinnskudd er 34 076 990,- kroner.

KONSERN	2018	2017
DNB	24 682 849	21 361 467
Danske Bank	4 092 865	13 334 761
Sparebank 1	30 515 355	30 015 131
	59 291 070	64 713 377

Selskapsporteføljens andel av bankinnskudd er 40 713 176,- kroner.

Note 25: Kortsiktig gjeld/annen gjeld

Kortsiktig gjeld består av avsatte periodiserte kostnader, pensjonsinnskudd, feriepenger, arbeidsgiveravgift, fagforeningskontingent og skattetrekk.

Note 26: Investeringseiendom

Eiendommene er verdivurdert av en uavhengig takstmann med relevant og faglig bakgrunn pr. desember 2018. Virkelig verdi er målt i samsvar med årsregnskapsforskriftens § 5-12, 2.ledd, c), og balanseført til virkelig verdi jfr. IAS 40.

Leieinntektene i morselskapet er på 12 936 599,- kroner i 2018. Kostnader vedrørende eiendommene utgjør 155 238,- kroner i 2018, slik at netto leieinntekter fra Halden kommune utgjør 12 781 361 kroner.

Leieinntektene er indeksregulert i 2018, gjeldende fra og med 01.01.18.

Porteføljen består av følgende eiendommer:

MORSELSKAP, kunde								
Eiendom	Anskaffet/ Solgt	Anskaffelses- verdi	Historisk balanseført merverdi	Balanseført verdi før merverdi	Tilgang investert av kassen	Mer-/ mindreverdi 2018	Balanseført verdi 31/12	Leie- inntekter 2018
Storgt.8 / Wielsplass 4 - Rådhuset	Mar-03	48 352 144	36 047 856	94 202 293	505 428	13 792 279	108 500 000	6 571 038
Svenskegata 6 - Fayegården	Mar-03	7 100 000	9 200 000	17 035 756	311 018	0	17 346 774	1 199 897
Kongens Brygge 3 - Tollboden	Jul-10	4 300 000	1 200 000	5 639 434	638 564	0	6 277 998	362 340
Storgt.8 / Wielsplass 4 - Gamle rådhus	Mar-03		14 700 000	24 856 632	17 305 667	-6 762 299	35 400 000	1 298 748
Sum kunde		59 752 144	61 147 856	141 734 115	18 760 677	7 029 980	167 524 772	9 432 022

MORSELSKAP, selskap								
Eiendom	Anskaffet/ Solgt	Anskaffelses- verdi	Historisk balanseført merverdi	Balanseført verdi før merverdi	Tilgang investert av kassen	Mer-/ mindreverdi 2018	Balanseført verdi 31/12	Leie- inntekter 2018
Storgt.8 / Wielsplass 4 - Brannstasjonen	Mar-03	7 647 856	6 852 144	14 500 000	91 612	0	14 591 612	1 069 817
Tordenskjoldsgt. 4 - Folkets Hus	Jun-08	11 648 400	19 351 600	34 504 244	73 875	0	34 578 119	2 416 957
Sum selskap		19 296 256	26 203 744	49 004 244	165 487	0	49 169 731	3 486 773

Alle bygninger er kontoreiendommer, med unntak av Brannstasjonen som er kontor/ lager/ garasjer.

Eiendommene er 100% utleid til Halden kommune. Leieavtalen er uoppsigelig for leietaker.

Verdsettelsene er basert på en forrentningsverdi av eiendommene gjennomført av uavhengig takstmann.

KONSERN, kunde								
Eiendom	Anskaffet/ Solgt	Anskaffelses- verdi	Historisk balanseført merverdi	Balanseført verdi før merverdi	Tilgang investert av kassen	Mer-/ mindreverdi 2018	Balanseført verdi 31/12	Leie- inntekter 2018
Storgt.8 / Wielsplass 4 - Rådhuset	Mar-03	48 352 144	36 047 856	94 202 293	505 428	13 792 279	108 500 000	6 571 038
Svenskegata 6 - Fayegården	Mar-03	7 100 000	9 200 000	17 035 756	311 018	0	17 346 774	1 199 897
Kongens Brygge 3 - Tollboden	Jul-10	4 300 000	1 200 000	5 639 434	638 564	0	6 277 998	362 340
Storgt.8 / Wielsplass 4 - Gamle rådhus	Mar-03		14 700 000	24 856 632	17 305 667	-6 762 299	35 400 000	1 298 748
Hassingveien 40 Eiendom AS*	Sep-18	0	0	0	0	0	0	5 106 280
Svinesund Transportsenter AS	Nov-17	118 134 511	118 134 511	118 134 511	0	-2 256 041	115 878 470	7 784 791
Os Allé 3 Eiendom AS	Des-17	16 667 700	16 667 700	16 667 700	0	0	16 667 700	1 083 384
Solgaard Næringspark AS	Sep-18	104 478 611	104 478 611	104 478 611	0	0	104 478 611	2 914 160
Sum kunde		299 032 967	300 428 678	381 014 938	18 760 677	4 773 939	404 549 553	26 320 638

*Hassingveien 40 Eiendom AS ble solgt i 2018.

KONSERN, selskap								
Eiendom	Anskaffet/ Solgt	Anskaffelses- verdi	Historisk balanseført merverdi	Balanseført verdi før merverdi	Tilgang investert av kassen	Mer-/ mindreverdi 2018	Balanseført verdi 31/12	Leie- inntekter 2018
Storgt.8 / Wielsplass 4 - Brannstasjonen	Mar-03	7 647 856	6 852 144	14 500 000	91 612	0	14 591 612	1 069 817
Tordenskjoldsgt. 4 - Folkets Hus	Jun-08	11 648 400	19 351 600	34 504 244	73 875	0	34 578 119	2 416 957
Hassingveien 40 Eiendom AS*	Sep-18	0	0	0	0	0	0	1 327 330
Svinesund Transportsenter AS	Nov-17	30 705 764	30 705 764	30 705 764	0	-584 234	30 121 530	2 023 584
Os Allé 3 Eiendom AS	Des-17	4 332 300	4 332 300	4 332 300	0	0	4 332 300	281 616
Solgaard Næringspark AS	Sep-18	27 158 243	27 158 243	27 158 243	0	0	27 158 243	757 509
Sum selskap		81 492 562	88 400 051	111 200 550	165 487	-584 234	110 781 804	7 876 812

*Hassingveien 40 Eiendom AS ble solgt i 2018.

Wiels Plass og rådhuset sett fra Fredriksten festning. Foto: Stein Johnsen/Contentvideo.no

Note 27: Aksjer i datterselskaper

Pensjonskassen innregner investeringer i datterselskapet ved måling til virkelig verdi etter IAS39.

Selskapets navn	Kontoradr.	Eierandel	Kostpris	Markedsverdi	Mer-/mindre-verdier
HKP Eiendom Holding AS	Halden	100 %	272 760 000	285 562 273	12 802 273

Fordelt på:

2.2.1 Aksjer og andeler i datterforetak, selskapsporteføljen	58 852 830
6.2.1 Aksjer og andeler i datterforetak, kollektivporteføljen	226 709 443
Sum begge porteføljer	285 562 273

Resultatfordeling:	
2.1 Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	17 952 983
12.1 Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	4 588 385
Sum	22 541 368

HKP Eiendom Holding AS er et heleid datterselskap, som eier alle aksjene i selskapet Hassingveien 40 Eiendom AS, og Os Allé 3 Eiendom AS, samt 90,83 % av aksjene i Svinesund Transportsenter AS.

Fordring / gjeld konsern:	2 521 811
----------------------------------	------------------

Det har ikke vært inntekter eller kostnader mellom konsernselskap.
Pensjonskassen har mottatt ett ekstraordinært utbytte i 2018 på kr. 23 000 000,-.

Note 28: Administrasjonskostnader

Andre driftsutgifter	2018	2017
Lønnskostnader	4 953 310	4 390 992
Andre driftsutgifter	2 615 401	2 292 313
Forvaltningsomkostninger	-299 259	237 373
Forsikringsrelaterte kostnader	1 038 351	855 973
Sum	8 307 803	7 776 651

Note 29: Ytelser til ledende ansatt og styret

Styrehonorar utgjorde 427 000,- kroner. Ett av styrets medlemmer har lån i Halden kommunale pensjonskasse.
Godtgørelse til daglig leder utgjorde:

Fast lønn	1 100 000
Pensjonskostnader	224 035
Andre naturalytelser	4 392
Sum	1 328 427

Note 30: Andre kostnader

MORSELSKAP		
Kostnader til revisjon inkl. mva	2018	2017
Lovpålagt revisjon - årsregnskap og ligningspapirer	297 500	265 000
Regnskapsmessig bistand	143 750	145 000
Sum	441 250	410 000

KONSERN		
Kostnader til revisjon inkl. mva	2018	2017
Lovpålagt revisjon - årsregnskap og ligningspapirer	428 750	310 000
Regnskapsmessig bistand	728 063	484 275
Sum	1 156 813	794 275

Note 31: Skatt

Skatter kostnadsføres når de påløper, det vil si at skattekostnaden er knyttet til det regnskapsmessige resultat før skatt. Skattekostnaden består av betalbar skatt (skatt på årets skattepliktige inntekt) og endring i netto utsatt skatt, samt formuesskatt. Skattekostnaden fordeles på ordinært resultat og resultat av ekstraordinære poster i henhold til skattegrunnlaget.

Årets skattekostnad fremkommer slik:	2018	
	Morselskap	Konsern
Betalbar skatt	-	
For mye avsatt tidligere år	-	
Endring utsatt skatt	-	2 220 306
Årets totale skattekostnad	-	2 220 306

Avstemming skattekostnad og skatt beregnet med nominell skattesats:		
Årets totale skattekostnad	0	
Skatt beregnet med nominell skattesats (25%)	4 204 362	
Avvik	-4 204 362	
Avviket forklares med:		
Skatt på permanente forskjeller	2 829 802	
Ikke utlignede endring i midlertidige forskjeller	-1 820 056	
1% effekt av endret skattesats	404 796	
Sum forklaring	1 414 543	

Betalbar skatt i årets skattekostnad fremkommer slik:		
Ordinært resultat før skattekostnad	16 817 446	
Permanente forskjeller	320 371 965	
Verdiendring aksjer og obligasjoner	201 753	
Endring midlertidige forskjeller	41 715 625	
Anvendelse av fremførbart underskudd	-379 106 789	
Sum årets skattepliktige overskudd	0	
Kostnadsført betalbar skatt	0	

Spesifikasjon av grunnlag for utsatt skattefordel

Positive - og negative forskjeller mellom finansregnskap og skatteregnskap danner grunnlag for beregningen av utsatt skatt eller utsatt skattefordel i balansen.

Forskjeller som ikke kan utlignes:	MORSELSKAP			
	2018	2017	2018	2017
Bygninger og gevinst og tapskonto for bygninger	93 825 438	74 468 499	93 825 438	81 502 658
Gevinst og tapskonto inkludert overgangsregel	-43 465 401	17 607 163	-43 465 401	
Verdipapirer	-29 959	327 818 027	-29 959	327 818 027
Underskudd til fremføring	-307 264	-379 414 053	-307 264	-392 730 493
Sum	50 022 814	40 479 636	50 022 814	16 590 192

Utsatt skatt (25%)	12 505 704	10 119 909	12 505 704	4 147 548
Ikke utlignede forskjeller	-12 505 704	-10 119 909	-12 505 704	-10 119 909
Utsatt skatt grunnlag	0	0	0	-8 365 645
Utsatt skattefordel			-1 511 519	-7 494 091
Utsatt skatt			232 424	1 521 730
Sum			-1 279 095	-5 972 361

På grunn av endrede skatteregler for pensjonskassen er hele kursreguleringsfondet inntektsført pr. 01.01.2018 og avregnet mot fremførbart underskudd pr. 01.01.2018. Resterende differanse er overført til gevinst og tapskonto med 20% kostnadsføring av resterende saldo pr. år.

Kursreguleringsfond 01.01.2018	325 082 302
Fremførbart underskudd 01.01.2018	-379 414 053
Overføring til gevinst og tapskonto	-54 331 751

For konsernet er utsatt skatt og utsatt skattefordel delvis nåverdberegnet. For konsernet foreligger det også 22% utsatt skatt for enkelte selskap. Utsatt skatt for morselskapet er ikke utlignet vil ved realisasjon av verdiendring i kundeporteføljen bli tilført forsikringstekniske avsetninger. Skattermessig kostpris på bygningen er økt med tilsvarende andel av verdiregulering eiendom som er tilført premiereserve knyttet til kundeporteføljen.

Formueskatt	2018	2017
Skattepliktig bruttoformue	2 202 540 255	2 249 792 138
Skattepliktig gjeld	-2 154 084 944	-2 077 650 863
Grunnlag formueskatt	48 455 311	172 141 275
0,15% formueskatt	72 683	258 212

Note 32: Kontantstrømoppstilling

MORSELSKAPET		
Kontantstrømoppstilling – Den indirekte modell	2018	2017
Kontantstrøm av operasjonelle tjenester		
Resultat før skatt	16 817 447	1 015 147
Betalt skatt	-237 280	-17 202
Overført fra/til Premiefond og tilleggsavsetninger	45 525 320	23 125 362
Verdiendring verdipapirer	47 560 311	-56 644 911
Gevinst/tap verdipapirer	-3 405 763	-61 832 053
Netto økning/reduksjon investert i finansielle omløpsmidler	-164 509 306	126 829 087
Endring i kursreguleringsfond	-47 328 719	55 115 104
Verdiendring fast eiendom	-7 029 981	-23 882
Forskjell kostnadsført pensjon og inn/utbetalinger	76 032 976	89 248 373
Endring andre tidsavgrensingsposter	-2 779 554	-426 464
Netto kontantstrøm operasjonelle aktiviteter (A)	-39 354 549	176 388 561

Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Netto Investeringer og salg i fast eiendom	-18 926 164	-6 032 281
Netto investeringer i aksjer	-26 400 000	-120 300 000
Netto reduksjon/økning pantelån	-6 368 576	-87 677 392
Netto reduksjon/økning andre utlån	25 292 444	-27 551 811
Netto investert/solgt i finansielle anleggsmidler	57 167 545	62 952 885
Netto investert finansielle omløpsmidler (B)	30 765 249	-178 608 599

Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
Endring i innskutt egenkapital	-	-
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter (C)	-	-

Netto endring i likvider gjennom året (A+B+C)	-8 589 300	-2 220 038
Likvidbeholdning 1.1.	61 562 398	63 782 436
Likvidbeholdning 31.12	52 973 098	61 562 398

Inkl. i posten likvidbeholdning er medtatt følgende poster fra balansen		
	31/12/2018	31/12/2017
Likvidbeholdning	52 973 098	61 562 398
Sum	52 973 098	61 562 398

Note 32: Kontantstrømoppstilling

KONSERN		
Kontantstrømoppstilling – Den indirekte modell	2018	2017
Kontantstrøm av operasjonelle tjenester		
Resultat før skatt	16 817 447	-1 821 078
Betalt skatt	-258 212	-17 202
Overført fra/til Premiefond og tilleggsavsetninger	45 525 320	23 125 362
Verdiendring verdipapirer	47 560 311	-49 228 069
Gevinst/tap verdipapirer	-3 405 763	-61 832 053
Netto økning/reduksjon investert i finansielle omløpsmidler	-158 929 075	124 726 180
Endring i kursreguleringsfond	-47 328 719	55 115 104
Verdiendring/gevinst/tap fast eiendom/tilgang	-19 846 101	-23 882
Forskjell kostnadsført pensjon og inn/utbetalinger	76 032 976	89 248 373
Endring andre tidsavgrensningsposter	-3 379 292	1 221 536
Netto kontantstrøm operasjonelle aktiviteter (A)	-47 211 108	180 514 271
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Netto Investeringer og salg i fast eiendom	-14 629 367	-175 646 848
Netto investeringer i aksjer		
Netto reduksjon/økning pantelån	-6 368 576	-87 677 392
Netto reduksjon/økning andre utlån	5 449 649	
Netto investert/solgt i finansielle anleggsmidler	57 167 545	62 998 637
Netto investert finansielle omløpsmidler (B)	41 619 251	-200 325 603
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
Endring i innskutt egenkapital		13 495 652
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter (C)	-	13 495 652
Netto endring i likvider gjennom året (A+B+C)	-5 591 857	-6 315 680
Likvidbeholdning 1.1.	63 396 569	69 712 249
Likvidbeholdning 31.12	57 804 712	63 396 569
Inkl. i posten likvidbeholdning er medtatt følgende poster fra balansen		
	31.12.2018	31.12.2017
Likvidbeholdning	57 804 712	63 396 569
Sum	57 804 712	63 396 569

Note 33: Stresstest / risikomåling

Pensjonskassen måler risiko ved stresstestene I og II, etter anbefaling av Finanstilsynet. Stresstest I baserer seg på virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser og en definisjon av bufferkapital under forutsetning av at selskapet avvikles, mens stresstest II baserer seg på bokførte verdier og en definisjon av bufferkapital under forutsetning av løpende drift.

Stresstest I

Samlet tapspotensiale	442 003
Bufferkapital	535 791
Over-underskudd bufferkapital	93 788
Bufferkapitalutnyttelse	82 %

Stresstest II

Samlet tapspotensiale	223 091
Bufferkapital	419 616
Over-underskudd bufferkapital	196 525
Bufferkapitalutnyttelse	53 %

Note 34: Tilstrekkelighetstest

I forbindelse med overgang til K2013 hadde HKP pr 31.12.2013 et avsetningsbehov på 49,3 millioner kroner.

Pensjonskassen besluttet en opptrappingsplan på 7 år, regnet fra 1.1.2014.

Ved hjelp av god finansavkastning og positivt risikoresultat har HKP oppresvert til K2013 dødelighetsgrunnlag.

Fra og med 31.12.2015 er HKP fullt ut oppresvert.

Note 35: Solvensmarginkrav

Egenkapital	171 012
Anvarlig lånekapital	-
50% av TA og RUF	20 392
Solvensmarginkapital	191 404

4% av premiereserve, TA og premiefond (og forhåndsreservering K2013)	64 576
0,3% av Dødsrisikosum	2 093
18 % av ett års risikokostnad for uførhet og premiefritak	3 195
Solvensmarginkrav	69 865

Solvensmargin 273,96 %

«Egenkapitalen ble styrket med 16,8 millioner kroner i 2018»

Aktuarberetning

Til styret i Halden kommunale pensjonskasse!

Aktuaren skal sørge for at pensjonskassen til enhver tid blir drevet på en forsikringsteknisk ansvarlig måte. I henhold til dette har aktuaren vurdert den forsikringstekniske status for pensjonskassen pr. 31.12.2018.

Med virkning fra 2014 innførte pensjonskassen et nytt dødelighetsgrunnlag, K2013, og den er fullt oppreservert til den nye dødelighetstariffen. Fra og med 2018 har HKP endret uføretariffen som gjenspeiler egen historikk fra 2012.

Gjennomsnittlig beregningsrente er på 2,42 %.

Avkastningsresultatet for 2018 var på 29,9 millioner kroner, der 5,1 millioner kroner ble disponert til tilleggsavsetningene, 24,7 millioner ble disponert til premiefondet og 34 tusen var avkastning tilknyttet risikoutjevningfondet.

Risikoresultatet for 2018 var på 18,9 millioner kroner. Alt ble disponert til premiefondet.

Forsikringsteknisk resultat og dets anvendelse fordelte seg slik i 2018:

«Område»	Resultat	Resultat anvendt til				
		Styrking av premiereserve nedgang grunnlagsrente	Tilleggsavsetning	Risikoutjevningfond	Premiefond	Opptjent egenkapital
Administrasjonsresultat	1 339 709	-	-	-	-	1 339 709
Risikoresultat	18 943 392	-	-	-	18 943 392	-
Renteresultat	29 871 566	-	5 104 826	34 563	24 732 178	-
Rentegarantipremie	6 252 000	-	-	-	-	6 252 000
Til sammen	56 406 665	-	5 104 826	34 563	43 675 570	7 591 706

Avsatt premiereserve pr. 31.12.2018 er vist i nedenstående tabell:

Post	Beløp
Netto premiereserve K2013	1 634 383 783
Erstatningsavsetning	21 175 368
Administrasjonsreserve	42 311 668
Til sammen	1 697 870 819

Oslo, 27. mars 2019

Pål Lillevold
Aktuar

Henrik Paulov Hammer
Aktuar

Uavhengig revisors beretning

Til generalforsamlingen i Halden Kommunale Pensjonskasse

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Halden Kommunale Pensjonskasse sitt årsregnskap.

Årsregnskapet består av:

- Selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- Konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- Er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- Gir selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Halden Kommunale Pensjonskasse per 31. desember 2018 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge
- Gir konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Halden Kommunale Pensjonskasse per 31. desember 2018 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Annen informasjon

Ledelsen er ansvarlig for annen informasjon. Annen informasjon består av årsberetningen..

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke annen informasjon, og vi attesterer ikke den andre informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese annen informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom annen informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at annen informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til:

<https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets og konsernets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Halden, 20.03.2019
BDO AS

Jørn Løken
statsautorisert revisor

Layout: Suveren Kommunikasjon AS

Wiels plass

Kongens Brygge 3
Postboks 150, 1751 Halden
www.hkpensjon.no

HKP HALDEN KOMMUNALE
PENSJONSKASSE